

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 6 aug. 1962

*'s Middags te 12 uur aangevangen, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President De Quay en de Ministers Beerman, Klompé, Korthals, Korthals, Luns, Marijnen, De Pous, Toxopeus, Veldkamp, Visser en Zijlstra (afwezig zijn de Ministers Van Aartsen en Cals)

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Bot, Calmeyer en De Jong.
Secretaris: J. Middelburg.

7. Nieuw-Guinea

De *Minister-President* wijst in zijn inleiding op het bericht, dat President Sukarno zich bereid zou hebben verklaard Minister Subandrio naar New York te zenden om de officiële onderhandelingen met Nederland te beginnen op basis van het voorlopig akkoord van Middleburg en op basis van een stuk, dat de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties U Thant aan Subandrio heeft gezonden. De inhoud van dit laatste stuk is hier nog niet bekend. Als moeilijke punten van het voorlopig akkoord ziet spreker de volgende. Als Indonesië in het verleden zich een bonafide partner had getoond, zou de voorgestelde regeling van het zelfbeschikkingsrecht niet ongunstig zijn. Hierin is vastgelegd, dat er een volksstemming zal worden gehouden, niet onder de verantwoordelijkheid van de Verenigde Naties (met participatie van Indonesië), maar omgekeerd onder verantwoordelijkheid van Indonesië met deelneming van de Verenigde Naties. Als tweede punt noemt spreker de regeling voor de overneming van de Nederlandse verplichtingen op Nieuw-Guinea ten aanzien van concessies en eigendomsrechten (punt 21). Hierin is gesteld, dat Indonesië deze verplichtingen zal eerbiedigen voor zover zij niet in strijd zijn met de belangen en de economische ontwikkeling van de bevolking van het gebied. Dit betekent, dat men op dit punt geen garanties krijgt. Als derde punt wijst spreker erop, dat volgens punt 6 de Secretaris-Generaal het tijdelijk uitvoerend gezag (UNTEA) zal voorzien van veiligheidstroepen, die de VN-Administrateur noodzakelijk acht. Wat echter moet gebeuren inzake deze beveiliging voor de komst van de VN-Administrateur is niet geregeld. Staatssecretaris *Bot* merkt op, dat in een van de telegrammen gesproken wordt over het sluiten van een soort wapenstilstand. De *Minister-President* acht het van belang, dat Luitenant-Generaal Pröpfer met een staf naar New York gaat. Concluderend merkt spreker op dat de Raad zich bij zijn beraadslagingen moet afvragen welke alternatieven er zijn voor dit voorlopige akkoord. Een alternatief lijkt spreker het niet-aanvaarden ervan, wat tot een gewapende strijd zal voeren, die op den duur tot verlies voor Nederland zal leiden. Een ander alternatief is thans een stap bij de Veiligheidsraad te doen, waarvan spreker echter nog slechter resultaat verwacht dan de onderhavige overeenkomst.

Minister *Luns* doet de volgende feitelijke mededelingen. In de vorige vergadering heeft Dr. Van Roijen bij de discussie over de Indonesische parachutisten gezegd, dat het niet de bedoeling was, dat de Indonesische militairen op Nieuw-Guinea voor de overdracht aan Indonesië zouden worden versterkt. Intussen meldt echter de *Times*, dat Sukarno voor het einde van het jaar een aanzienlijk aantal Indonesische militairen naar Nieuw-Guinea zal overbrengen. Spreker deelt vervolgens mede, dat Amerika 11.000 machinepistolen aan Indonesië heeft geleverd. In de derde plaats is van de Amerikaanse regering het bericht ontvangen, dat zij de kandidatuur van Mr. Schürmann voor de Unesco niet zal steunen. Tenslotte heeft een oud-diplomaat van Indonesië medegedeeld, dat President Kennedy tegenover Subandrio met ingrijpen van de zevende vloot heeft bedreigd.

Minister *Visser* acht de levering van de Amerikaanse machinepistolen een ernstige zaak, vooral als men bedenkt, dat Amerika bezwaren heeft gemaakt tegen versterking van de defensie van Nieuw-Guinea, o.a. met Neptune-vliegtuigen.

Minister *Luns* deelt vervolgens mede, dat de Amerikaanse Ambassadeur Rice 's morgens bij hem is geweest; hij heeft hem koel ontvangen. De Ambassadeur deelde mede, dat de Amerikaanse Ambassadeur in Djakarta Jones heeft bericht, dat Subandrio op 13 augustus naar New York gaat en dan verwacht op 15 augustus met de officiële onderhandelingen gereed te zijn, zodat hij 17 augustus in Djakarta weer terug kan zijn.

De *Minister-President* staat op het standpunt, dat ook de Nederlandse regering zich bereid moet verklaren op basis van de onderhavige voorlopige overeenkomst aan de officiële onderhandelingen onder leiding van U Thant te beginnen. De houding en de verklaringen van de Indonesische regering houden in, dat zij nog met nieuwe voorstellen naar New York zou kunnen komen. Voor dat geval moet ook het Nederlandse standpunt zijn vastgesteld. Minister *Luns* gelooft, dat het niet juist is om het stellen van Nederlandse verlangens bij de officiële onderhandelingen afhankelijk te maken van vraag of Indonesië al of niet met nieuwe eisen komt. Men zal zich ook niet moeten laten opjagen voor het geval de Indonesiërs de officiële onderhandelingen tot twee dagen willen beperken.

Staatssecretaris *Bot* merkt hierbij op, dat er onzekerheid is over de vraag of het ontwikkelingsbeleid op Nieuw-Guinea op het oorspronkelijk niveau zal worden voortgezet; dit punt is weggevallen.

Minister *Luns* herinnert eraan, dat aan Dr. Van Roijen in een laatste bijeenkomst bij de Minister-President is gezegd dat hij niets moest aangaan, zonder dat de Regering hiervan kennis had kunnen nemen. Thans is echter, zonder dat de ministers iets tevoren gezien hebben, plotseling deze ontwerpovereenkomst voorgelegd, waarvan Dr. Van Roijen in de vorige vergadering heeft gezegd, dat er nauwelijks iets aan veranderd zal kunnen worden. Hierdoor is de Raad voor een voldongen feit gesteld en heeft de Regering ook tegenover de Papoea's haar woord gebroken. Als een overeenkomst getekend wordt, meent spreker, dat het niet juist is om alles te doen deze zo snel mogelijk geratificeerd te krijgen.

Minister *Klompé* stelt de vraag of na aanvaarding van een overeenkomst deze niet het beste zo snel mogelijk geratificeerd kan worden. Minister *Luns* meent van niet, aangezien dan de Nederlandse periode van het bestuur op Nieuw-Guinea langer kan duren. Minister *Toxopeus* is van mening, dat het beter is de periode van bestuur door de VN zo lang mogelijk te maken, aangezien daardoor de VN meer bij de zaak betrokken worden. Minister *Luns* erkent, dat deze overweging juist kan zijn.

Minister *Zijlstra* is van oordeel, dat het Kabinet praktisch gesproken voor de vraag staat of het dit voorlopige akkoord zal aanvaarden of niet. Als zij wordt aanvaard, zou spreker willen weten of men dit zal aanvaarden en na twee dagen onderhandelingen een overeenkomst zal tekenen dan wel of dit als uitgangspunt voor de officiële onderhandelingen wordt genomen en dan de voorlopige overeenkomst dus wordt aanvaard onder voorwaarde van een of enkele punten. Minister *Klompé* merkt op, dat in de aanhef van de voorlopige overeenkomst staat, dat dit is 'subject to amplification'. De *Minister-President* wijst erop, dat men de voorlopige overeenkomst aanvaardt. Het is ook mogelijk deze alleen onder bepaalde voorwaarden te aanvaarden.

Minister *Luns* is het niet eens met het betoog van de Minister-President in zijn inleiding, dat het gaan naar de Veiligheidsraad slechter en beslist niet beter is dan aanvaarding van deze voorlopige overeenkomst. Dit laatste betekent immers, dat Nederland met Indonesië in de VN een resolutie bedoeld in punt 1 zal moeten indienen. Minister *Toxopeus* meent, dat Nederland op dit ogenblik moeilijk naar de Veiligheidsraad kan gaan. Minister *Zijlstra* is van oordeel, dat dit alleen mogelijk is, als men voor een grote militaire aanval zou staan. Minister *Visser* meent, dat het mogelijk is, dat Subandrio bij de officiële onderhandelingen met vergaande eisen komt. De *Minister-President* is het ermede eens, dat in dit laatste geval Nederland ook kan besluiten naar de Veiligheidsraad te gaan. Minister *Luns* verwacht dit laatste niet, aangezien Subandrio in dat geval opnieuw voor een bespreking met President Kennedy zou worden uitgenodigd, die dan weer naar de Amerikaanse zevende vloot zal verwijzen.

Staatssecretaris *De Jong* deelt mede, dat bericht is ontvangen, dat een aantal Indonesische parachutisten zijn gevangen genomen, die vorige week bij Kaimana zijn geland; tevoren veronderstelde men, dat de waargenomen vliegtuigen alleen voorraden hadden afgeworpen. Spreker is van oordeel, dat dit bericht gepubliceerd kan worden. De Ministers *Luns* en *Toxopeus* zijn van oordeel, dat een duidelijk publicatie hieromtrent wenselijk is. De *Minister-President* stelt voor, dat de militaire commandant op Nieuw-Guinea het bericht zal publiceren en dat eventueel commentaar erop in Den Haag wordt gegeven.

Minister *Visser* zegt, dat deze mededeling hem ertoe brengt als voorwaarde te stellen, dat de Indonesische vliegtuigen geen parachutisten meer boven Nieuw-Guinea zullen afwerpen van het ogenblik van de officiële onderhandelingen af. Als Indonesië dit niet aanvaardt, zal Nederland daaruit de conclusie moeten trekken door de zaak voor de Veiligheidsraad te brengen. Minister *Zijlstra* merkt op, dat het de vraag is of een Nederlands beroep op de Veiligheidsraad niet tot vijandelijkheden op grote schaal zal leiden; bij een beroep op de Veiligheidsraad zal men immers niet de lopende onderhandelingen voort kunnen zetten. De *Minister-President* neemt aan, dat in geval Nederland de onderhandelingen niet voortzet de Amerikaanse President Kennedy zijn dreiging met het ingrijpen door de zevende vloot zal intrekken.

Spreker meent (terugkomende op het algemene punt), dat Nederland voor de officiële onderhandelingen niet prealabele voorwaarden moet stellen, maar de Regering aan haar onderhandelaar Dr. Van Roijen een aantal punten moet geven, enerzijds om onduidelijkheden te verbeteren, anderzijds om te trachten de overeenkomst wat beter te maken. Alleen als Indonesië met nieuwe voorwaarden zou komen, zullen ook onzerzijds voorwaarden kunnen worden gesteld. Een van de punten die nog op behoorlijke wijze geregeld moeten worden is de veiligheid en de afvoering van de Nederlanders op Nieuw-Guinea.

Minister *Toxopeus* is zeer geschokt door de ontwikkeling in New York. Nederland wilde de kans hebben de Papoea's tot ontwikkeling te brengen, maar dat zal nu niet mogelijk zijn. Spreker is achteraf van oordeel, dat aan de Nederlandse onderhandelaars bepaalde grenzen gesteld hadden moeten worden, die zij niet mochten overtreden. Spreker is van mening, dat thans in New York niet meer concessies aan de Indonesiërs moeten worden gedaan zonder dat de Regering vooraf weet wat de onderhandelingsdelegatie wil aanvaarden.

Minister *Zijlstra* wil weten wat de voorlopige overeenkomst betekent en wat de betekenis is van formele onderhandelingen. De Raad moet eerst beslissen of zij deze overeenkomst in beginsel als stuk voor de onderhandelingen aanvaardt. Bij een positief antwoord zal eerst gepubliceerd moeten worden, dat de Nederlandse regering de overeenkomst als basis voor de formele onderhandelingen aanvaardt en vervolgens zal zij een instructie aan de Nederlandse onderhandelaar moeten opstellen, waartoe naar spreker aanneemt weer Dr. Van Roijen zal worden aangewezen.

Minister *Beerman* merkt op, dat men moet weten hoe Indonesië de aanhef 'subject to amplification' interpreteert. Spreker meent, dat men aan de onderhandelaar moet overlaten te reageren als Indonesië iets hieronder wil brengen wat in feite geen 'amplification' is; dit is moeilijk tevoren in een instructie aan te geven. Minister *Toxopeus* is van oordeel, dat in dat geval Dr. Van Roijen ook een beroep op de bemiddelaar U Thant zal kunnen doen, dat hij een dergelijke 'amplification' buiten de orde verklaart.

Minister *Marijnen* merkt op, dat de Raad staat voor de vraag of hij dit stuk wil aanvaarden of niet. Als men de overeenkomst wil aanvaarden onder voorwaarden betekent dit praktisch, dat men deze niet aanvaardt; zo althans zal dit in de wereld worden opgevat. Als de Raad de voorlopige overeenkomst aanvaardt, dan is dit met nog nader te bespreken 'amplifications', aangezien verschillende punten nog niet geregeld zijn. De Nederlandse delegatie zal niet akkoord moeten gaan met de Indonesische aanvullingen die in wezen een aantasting van de voorlopige overeenkomst zouden tekenen; dit zal aan onze delegatie medegedeeld moeten worden. Met betrekking tot de gedachte, dat Nederland zich tot de Veiligheidsraad zou moeten

wenden, meent spreker, dat deze weg op dit moment niet open staat. De gedachte van Minister Visser zou spreker niet conditioneel willen stellen, maar hij zou in de publikatie willen neerleggen, dat Nederland vanzelfsprekend aanneemt, dat Indonesië zijn militaire acties tegen Nieuw-Guinea zal staken. Minister *Toxopeus* verwacht, dat Indonesië met het zenden van parachutisten in kleinere aantallen zal doorgaan. Het gaat echter om het afzien van een grotere aanval. Staatssecretaris *Calmeyer* merkt naar aanleiding van een vraag van Minister Klompé op, dat ook tijdens de Frans-Algerijnse besprekingen in Evian de militaire aanvallen doorgingen.

Minister *Beerman* herinnert eraan, dat Dr. Van Roijen in de vorige vergadering heeft gezegd, dat hij na 13 augustus geen nieuwe Indonesische parachutisten verwachtte. Nu de Ambassadeur in het openbaar de voorlopige overeenkomst heeft geprezen, lijkt het spreker ook het beste op dit punt geen conditie te maken, maar te zeggen, dat het vanzelf spreekt, dat Indonesië deze aanvallen staakt. Minister *Luns* gelooft, dat de mogelijkheid van een grotere aanval niet meer acuut is, nu Indonesië met de voorlopige overeenkomst feitelijk zijn zin heeft gekregen. Minister *Klompé* is van mening, dat als niettemin nog een grotere aanval plaats heeft, Nederland naar de Veiligheidsraad moet gaan. Minister *Luns* antwoordt, dat de Regering daarover op dat ogenblik zal kunnen beslissen. De *Minister-President* meent ook, dat het dan vooral afhangt van de soort agressie; hij is het met Minister *Luns* eens, dat een grotere aanval thans onwaarschijnlijk is geworden.

Minister *Zijlstra* is van oordeel, dat de Regering internationaal gezien, met name voor Amerika, tactisch-politiek deze voorlopige overeenkomst moet aanvaarden, zonder voorwaarden en zonder restrictief commentaar naar buiten. Minister *Luns* is het met de zinsnede 'zonder restrictief commentaar naar buiten' wel eens. Minister *Zijlstra* meent ook, dat iets anders is, dat de Regering instructies aan de Nederland onderhandelaars geeft.

De *Minister-President* stelt als eerste conclusie voor, dat naar buiten zal worden verklaard, dat Nederland bereid is op basis van deze voorlopige overeenkomst de formele onderhandelingen met Indonesië onder leiding van U Thant te beginnen.

Minister *Klompé* is niet tegen deze conclusie, maar zij heeft er wel behoefte aan uiteen te zetten hoe zij hiertoe gekomen is. Voor het regeringsbeleid in deze zaak zijn voor haar drie richtlijnen van groot belang, nl. in de eerste plaats hoe Nederland het meeste voor de Papoeabevolking kan doen; in de tweede plaats hoe men bereikt, dat geen mensenlevens zinloos opgeofferd worden en in de derde plaats hoe te vechten voor het recht en tegen de macht. Door de voorlopige overeenkomst te aanvaarden verloochent men het derde beginsel, waar in het verzet tegen de Duitse bezetter juist zo voor gevochten is. Spreekster heeft zich afgevraagd of men niet beter kan zeggen hiertoe niet bereid te zijn met de toevoeging, dat de beslissing maar genomen moet worden door de instanties die de Regering in deze positie hebben gebracht, d.w.z. door Amerika, de VN (c.q. U Thant) en het binnenlandse front i.c. het parlement. Nu is het zo, dat men met de Amerikaanse regering thans geen stap verder komt. Wat de VN betreft zou Nederland thans zich tot de Veiligheidsraad kunnen wenden op grond van de Indonesische dreiging met militair geweld. Het beste resultaat hiervan zou zijn, dat een resolutie wordt aanvaard, dat beide partijen moeten onderhandelen. Dan wordt Nederland aan de onderhandelingstafel geprest en is het in slechtere omstandigheden dan nu. Een andere mogelijkheid is, dat Rusland een veto uitspreekt over een dergelijke resolutie, waardoor president Sukarno carte blanche krijgt om binnen te wandelen. Minister *Luns* merkt op, dat in geval tegen een resolutie in de Veiligheidsraad tot staakt-het-vuren Rusland een veto uitspreekt dit geen carte blanche voor Sukarno zou betekenen.

Minister *Klompé* meent, dat langs die weg toch niet meer bereikt zal kunnen worden dan thans met onderhandelingen. Zij komt op de derde mogelijkheid, nl. dat het parlement het Kabinet naar huis stuurt. De formatie van een nieuw Kabinet zou binnen enkele dagen kunnen gebeuren, aangezien de Kamer deze ontwerpovereenkomst zal aanvaarden, maar ook deze paar dagen houden nog het gevaar in zich van een grotere Indonesische aanval. Spreekster constateert, dat de Regering geheel met de rug tegen de muur staat. Zij is het met Minister *Korthals* eens, dat

de Regering alle mogelijkheden geprobeerd heeft, maar overal is vastgelopen. Voor zichzelf is zij tot de conclusie gekomen, dat hoe dan ook thans geen betere oplossing bereikbaar is.

Minister *Toxopeus* deelt de gevoelens van Minister Klompé. Zij heeft echter niet gesproken over een punt, dat toch zwaar weegt, nl. dat het militaire overwicht thans bij Indonesië ligt. Bij de overweging is ook nog niet erop gewezen, dat de Regering zelf besloten heeft deze onderhandelingen te gaan voeren. Op het papier is thans het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's redelijk verzekerd, maar spreker gelooft niet in een behoorlijke uitvoering hiervan. Bij de overwegingen of hij dit kan aanvaarden is hij tot de conclusie gekomen, dat als hij zou willen aftreden hij dit eerder had moeten doen, nl. voordat tot het openen van onderhandelingen werd overgegaan.

De *Minister-President* veronderstelt, dat de meeste ministers met gelijksoortige gedachten als de Ministers Klompé en Toxopeus tot dezelfde conclusie zijn gekomen. Spreker verwacht, dat de geschiedenis van het beleid van dat Kabinet inzake Nieuw-Guinea zal bewijzen, dat de Regering een taaië strijd heeft gevoerd om de beginselen uit te voeren, die in het regeringsprogramma waren neergelegd. Hij meent ook, dat als het Kabinet was weggegaan of nu zou aftreden de uitslag niet beter was geweest. Minister *Klompé* is het hiermede eens. De *Minister-President* komt daarom tot de conclusie, dat hij kan aanvaarden, dat officiële onderhandelingen worden gevoerd op de grondslag van deze ontwerpovereenkomst, waarbij nog over de 'amplification' moet worden gesproken en dat hij dit dan ook moet aanvaarden.

Minister *Klompé* stelt de vraag of - nu aanvaarding hiervan betekent dat het Kabinet dit punt van zijn programma niet heeft kunnen waarmaken - dit niet moet meebrengen, dat na de ondertekening de ministers hun portefeuilles ter beschikking stellen. Minister *Korthals* is van oordeel, dat dit alleen mogelijk is als de ministers de verantwoordelijkheid voor dit beleid niet willen nemen. Minister *Zijlstra* voegt hieraan toe, dat de Nederlandse bevolking bij de komende verkiezingen hierover zal oordelen. Spreker vraagt zich af of het niet wenselijk is de periode tussen de ratificatie van deze overeenkomst en de verkiezingen zo kort mogelijk te houden. Het zal immers na de ondertekening van een overeenkomst tot de verkiezingen niet gemakkelijk regeren zijn. Spreker stelt de vraag of bespoediging van de grondwetsherziening tot vervroegde verkiezingen zou kunnen leiden. Minister *Beerman* ziet als bezwaar tegen vervroegde verkiezingen op deze grond, dat men dit mogelijk als een voorwendsel zal zien. De *Minister-President* verwacht na ratificatie van een overeenkomst en overdracht van het bestuur aan de VN, dat er een opluchting bij de bevolking zal zijn. Minister *Zijlstra* erkent deze opluchting, maar er zal ook gelegenheid zijn om het Kabinet nog sterker aan te vallen. De *Minister-President* is het ermede eens; het is dan ook mogelijk dat de Kamer het Kabinet over een of ander punt laat struikelen. Spreker meent echter, dat het Kabinet zelf ernaar moet streven de regeringsperiode tot mei te laten doorlopen. Minister *Beerman* onderschrijft dit; hij acht het niet wenselijk om de Nieuw-Guineakwestie te zeer in de verkiezingssfeer te brengen.

Minister *Luns* wil met grote nadruk zeggen, dat een zeer belangrijke schakel heeft ontbroken: het Kabinet heeft geen gelegenheid gehad voor de parafering overleg over de voorlopige overeenkomst te plegen. Bovendien is de strekking ervan bekend geworden, voordat het Kabinet er kennis van heeft kunnen nemen.

Minister *Zijlstra* merkt op, dat staatsrechtelijk het Kabinet (en niet de onderhandelaar) verantwoordelijk is voor de gang van zaken.

Minister *Luns* zegt vervolgens, dat hij het meeste bezwaar heeft tegen het onderdeel van de overeenkomst, waardoor militairen van een agressor tot troepen van de VN worden gemaakt.

Minister *Marijnen* wijst op de mogelijkheid, dat men in de Kamercommissies zal vragen of de Regering het voorlopig akkoord heeft aanvaard of niet. Minister *Luns* antwoordt, dat het hier een geheime voorlopige overeenkomst betreft. Als men zegt, dat deze is aanvaard, is zij niet voorlopig meer. Minister *Zijlstra* meent ook, dat alleen in de laatste fase over aanvaarding van een overeenkomst kan worden gesproken; thans verkeert men in een fase van de

onderhandelingen, waarbij de voorlopige overeenkomst een papier is waarmee men naar de formele onderhandelingen gaat.

Staatssecretaris *Bot* herinnert eraan, dat volgens de berichten president Sukarno heeft gezegd de voorlopige overeenkomst als basis voor de formele onderhandelingen te aanvaarden; de Nederlandse regering zal dan letterlijk dezelfde bewoordingen kunnen gebruiken.

Minister *Luns* meent ook, dat - nu de Nederlandse regering in een dwangpositie is geplaatst tegenover dit afschuwelijke akkoord - zij zich dan bereid zou moeten verklaren evenals Sukarno op basis van deze overeenkomst tot de formele onderhandelingen over te gaan. Overigens heeft de Amerikaanse Ambassadeur Rice hem 's morgens gezegd, dat president Sukarno niet van plan is een definitieve overeenkomst door de volksvertegenwoordiging te laten ratificeren. Minister *Veldkamp* stelt de vraag of president Sukarno dan wel van plan is om de overeenkomst geheel uit te voeren. Minister *Beerman* herinnert eraan, dat de Amerikaanse Ambassadeur in Djakarta Jones heeft gezegd, dat de ratificering in Indonesië volgens president Sukarno een kwestie van het hanteren van rubber stempels zou zijn.

Minister *Luns* deelt na telefonische informatie op Buitenlandse Zaken mede, dat nog niet bekend is wat betekent dat president Sukarno aan zijn verklaring inzake het begin van de onderhandelingen op basis van de voorlopige overeenkomst heeft toegevoegd: en van de mededelingen van de Secretaris-Generaal van de VN U Thant aan Subrandio. Spreker merkt vervolgens op, dat is toegezegd, dat Nederland geen akkoord zal sluiten, voordat de Nieuw-Guineeraad is ingelicht. Staatssecretaris *Bot* zegt hieromtrent, dat de senioren van de Nieuw-Guineeraad wel al zijn ingelicht; de Raad zelf zal onder geheimhouding eveneens ingelicht kunnen worden. Minister *Zijlstra* stelt de vraag of dan niet een antwoord van de Nieuw-Guineeraad vóór 13 augustus moet worden aangevraagd. Minister *Luns* meent, dat geen datum moet worden genoemd; president Sukarno heeft 13 augustus als begindatum genoemd, maar daaraan is de Nederlandse regering niet gebonden.

Minister *Zijlstra* stelt de vraag of het stuk met de voorlopige overeenkomst wel aan de Nieuw-Guineeraad en niet aan de Tweede Kamer wordt gegeven. De *Minister-President* is voornemens de volgende dag in de commissies van de Tweede Kamer een vrij uitvoerige mededeling over de voorlopige overeenkomst te doen, maar hij zou het stuk niet willen geven. Aan Gouverneur Platteel zal men hetzelfde met betrekking tot de Nieuw-Guineeraad kunnen zeggen. De *Raad* stemt hiermede in.

Puntsgewijze bespreking van de voorlopige overeenkomst

De *Minister-President* stelt voor, dat met betrekking tot punt 1, gezien ook de bespreking in de vorige vergadering van de Ministerraad, ernaar zal worden gestreefd ook op te nemen wat tussen haakjes is vermeld. (De Algemene Vergadering van de VN erkent de rol van de VN in de onderhavige formele overeenkomst). De *Raad* besluit aldus.

Minister *Klompé* vraagt met betrekking tot punt 4 of Dr. Van Roijen niet een instructie moet hebben met betrekking tot de vraag wie voor Nederland als Administrateur van de VN aanvaardbaar zal zijn. Minister *Luns* is van oordeel, dat dit geen Amerikaanse functionaris moet zijn, aangezien de Amerikaanse politiek steeds ten nadele van Nederland is geweest om de Indonesische regering gunstig te stemmen. Minister *Visser* vraagt zich af of de bemiddelaar Bunker moet worden afgewezen; Bunker zal een grotere verantwoordelijkheid voor een behoorlijke uitvoering van de overeenkomst voelen. Minister *Luns* antwoordt, dat Bunker als mogelijke Administrateur voor de VN al is afgewezen.

Minister *Klompé* noemt de naam van de functionaris van de VN Bunch; deze heeft zowel in Israël als in Kongo nuttig werk gedaan. Minister *Luns* zal Bunch aan Dr. Van Roijen noemen. Hij denkt verder aan een diplomaat van een van de Brazzavillelanden.

Minister *Visser* merkt met betrekking tot punt 6 het volgende op. In de eerste plaats zal voor een ordelijke gang van zaken nodig zijn, dat de Administrateur van de VN op Nieuw-Guinea met een machtsapparaat komt, waarbij geen Nederlandse militairen ingeschakeld

moeten zijn. In de tweede plaats heeft spreker er bezwaar tegen, dat de Indonesische parachutisten op Nieuw-Guinea ter beschikking van de Administrateur zouden worden gesteld. Vervolgens zal men als vanzelfsprekend moeten aangeven, dat geen nieuwe agressies plaats vinden. Tenslotte dient de afvoer van gevangenen Indonesische militairen ter sprake te komen. Minister *Luns* merkt op, dat het laatste punt een Nederlandse zaak is, die niet met de VN geregeld moet worden.

Minister *Klompé* krijgt de indruk uit wat Minister Visser heeft gezegd, dat de Nederlandse militairen zo snel mogelijk van Nieuw-Guinea weg zouden moeten. Als echter niet op enige wijze gewapende bescherming wordt geboden, zullen de Nederlandse ambtenaren even snel van Nieuw-Guinea verdwijnen en in dat geval zal de Nederlandse regering de schuld krijgen, dat de datum van 1 mei 1963 praktisch naar 1 november 1962 wordt verschoven. De *Minister-President* is het eens met Minister Klompé, dat ook de Nederlandse troepen gebruikt zullen moeten worden ter bescherming van de Nederlanders die er nog zijn. Wat Minister Visser zei over het machtsapparaat dat de VN-Administrateur moet medebrengen, zal ook geregeld moeten worden. Voorts moet worden besproken, dat de Indonesische parachutisten die nog vrij op Nieuw-Guinea rondlopen ergens gelokaliseerd worden en daar worden verzorgd. Tenslotte zullen de gevangengenomen parachutisten via Singapore teruggezonden moeten worden. Over deze punten moet een duidelijke afspraak gemaakt worden, want dit is nog niet geregeld.

Minister *Luns* stelt de vraag of men ermede akkoord gaat, dat Dr. Van Roijen met de Amerikaanse regering bespreekt, dat de Nederlandse regering zeer moeilijk kan aanvaarden, dat parachutisten van de agressor reguliere VN-militairen zouden worden.

Staatssecretaris *Calmeijer* is van oordeel, dat dit met U Thant zou kunnen worden besproken. Minister *Luns* meent, dat dit ook kan, maar het moet met de Amerikaanse regering worden opgenomen.

Minister *Zijlstra* acht het de vraag of Nederland over een bepaald punt van deze voorlopige overeenkomst een zelfstandige stap bij de Amerikaanse regering moet doen.

Staatssecretaris *Calmeijer* merkt op, dat in punt 6 niet staat, dat de Administrateur de hulp van Indonesische strijdkrachten aanvaardt, maar alleen, dat deze onder zijn gezag komen en tot zijn beschikking staan. Staatssecretaris *Bot* meent, dat het gaat om de volgende zin van dit punt, waarin staat, dat de Administrateur naar eigen inzicht (at his discretion) gebruik kan maken van de Indonesische strijdkrachten. Minister *Toxopeus* herinnert eraan, dat volgens Dr. Van Roijen dit alleen zou slaan op Indonesische militairen die op Nieuw-Guinea zijn. Intussen is bekend geworden, dat president Sukarno de gehele Siliwangi-divisie wil overbrengen.

De *Minister-President* is van oordeel, dat dit punt verduidelijkt moet worden, zodat het alleen betrekking heeft op Indonesische militairen die op Nieuw-Guinea zijn, met uitzondering van de gevangenen. Voorts zal onzerzijds gezegd moeten worden, dat het voor een ordelijk verloop noodzakelijk zal zijn, dat de Administrateur de woorden 'at his discretion' zo uitlegt, dat hij deze Indonesische militairen niet gebruikt.

Minister *Visser* wijst op de mogelijkheid, dat de Administrateur ten aanzien van de Nederlandse troepen die nog aanwezig zijn zegt, dat deze in de kazerne moeten blijven. Het gebruik van Nederlandse troepen tegen Papoea's, die niet de Nederlanders bedreigen acht spreker heel bezwaarlijk. Hij is van oordeel, dat voor zover er geen Nederlanders zijn de Nederlandse troepen moeten repatriëren. Minister *Luns* merkt op, dat op deze wijze een handvat zou worden gegeven voor de redenering, dat Indonesische strijdkrachten nodig zijn, aangezien de Nederlandse zijn vertrokken. De *Minister-President* meent ook, dat het niet juist is het zo te stellen als Minister Visser doet. Staatssecretaris *Calmeijer* zou willen zeggen, dat de Nederlandse troepen alleen ter bescherming van de Nederlanders dienen.

Staatssecretaris *De Jong* is van oordeel, dat de nadruk moet vallen op uitvoering van de eerste regel van dit punt 6; Nederland zal dan moeten insisteren, dat de Administrateur van de VN met andere troepen (Marokkaanse, Zweedse, enz.) komt. Staatssecretaris *Bot* voegt hieraan toe, dat in het tweede deel van dit punt ook het Papoeavrijwilligerscorps genoemd moet worden.

Minister *Luns* wil voorts zeggen, dat het een 'gentleman agreement' zal moeten zijn, dat de Administrateur de rest van de vermelde strijdkrachten niet gebruikt.

Staatssecretaris *De Jong* merkt op, dat juridisch de gevangenen genomen parachutisten ook leden van de gewapende macht van Indonesië zijn. Het punt, dat deze zo spoedig mogelijk naar Indonesië moeten worden teruggebracht, zal dan ook nadrukkelijk ter sprake moeten worden gebracht.

De *Raad* verklaart zich vervolgens akkoord met de vierledige conclusie over dit punt: a. de Secretaris-Generaal van de VN moet voorzien in vreemde strijdkrachten die de VN Administrateur als veiligheidstroepen zal medebrengen; b. aan de Administrateur zal worden gevraagd om van de Indonesische en Nederlandse strijdkrachten op Nieuw-Guinea geen gebruik te maken; c. voorgesteld zal worden, dat ook in het tweede deel van punt 6 het Papoeavrijwilligerscorps genoemd zal worden; d. gestreefd moet worden naar een regeling om de geïnterneerde parachutisten zo spoedig mogelijk naar Indonesië af te voeren.

Minister *Visser* noemt als volgend punt, dat het eiland Biak het beste tot het laatste als Nederlandse basis kan worden gehandhaafd. De *Minister-President* stelt voor, dat dit bij het nader overleg in New York met de militaire deskundigen wordt behandeld.

Minister *Luns* dringt erop aan, dat alle wapens, militaire voorraden, enz. naar Nederland worden teruggebracht, c.q. worden vernietigd.

Staatssecretaris *Bot* merkt omtrent punt 8 in samenhang met punt 14 op, dat zwart op wit moet vastliggen, dat Nederland heeft gevraagd in de overeenkomst erbij te vermelden, dat het ontwikkelingswerk op Nieuw-Guinea voortgezet moet worden; daarom zal ook aan U Thant gevraagd moeten worden, dat de gezondheidsorganisatie (WHO), de landbouw- en voedselorganisatie (FAO) en andere VN-organisaties extra personeel voor Nieuw-Guinea beschikbaar stellen.

Minister *Luns* deelt mede, dat Dr. Van Roijen heeft erkend, dat hij ten onrechte deze kwestie had laten varen. Spreker is van oordeel, dat Nederland ten behoeve van Nieuw-Guinea 'technical assistance' kan aanbieden, maar niet meer het bedrag van f. 100 mln. moet noemen. Minister *Zijlstra* zegt, dat dit bedrag van f. 100 mln. behoorde tot het plan Luns; nu dit plan niet is aanvaard, is die toezegging ook vervallen. Op grond van deze nieuwe opzet zouden Nederland en Indonesië voor gelijke delen de kosten van ontwikkelingsuitgaven op Nieuw-Guinea dragen. Spreker is dan bereid 50% van maximaal f. 100 mln. te betalen. Minister *Luns* verwacht, dat Indonesië zijn aandeel niet zal betalen. Minister *Zijlstra* antwoordt, dat dit in de verhouding Nederland-Indonesië moet worden geregeld. Minister *Luns* staat op het standpunt, dat in geval Indonesië voorstellen tot directe technische bijstand aan Nieuw-Guinea afwijst, deze mogelijkheid vervallen is. Minister *Zijlstra* is het daarmee eens.

Minister *Klompé* stelt de vraag wat de Regering thans kan doen om te voorkomen, dat alle Nederlandse ambtenaren voortijdig Nieuw-Guinea verlaten. Zij doet de suggestie, dat hun zal worden medegedeeld, dat zij bijv. dubbel salaris in komende tijd zullen krijgen. De *Minister-President* meent ook, dat door het geven van een tegemoetkoming kan worden bevorderd, dat ten minste tot mei 1963 nog Nederlandse ambtenaren op Nieuw-Guinea blijven. Minister *Zijlstra* erkent het belang, dat niet alle Nederlandse ambtenaren overhaast Nieuw-Guinea verlaten. Na instelling van het VN-bestuur krijgen zij echter VN-salarissen. Minister *Luns* merkt op, dat er voor deze werkzaamheden geen VN-salarisschalen bestaan. Spreker meent, dat men de betrokkenen wel gunstig zou stemmen, als zij een salarisbijslag van 25% à 50% zouden krijgen. Minister *Zijlstra* acht het niet juist als toelagen zouden worden gegeven ook nog na de VN-bestuur. Spreker vreest, dat bij verlening van een toelage dit ook zal worden verlangd voor de Nederlandse ambtenaren, die al van Nieuw-Guinea in Nederland terug zijn. Staatssecretaris *Bot* wijst erop, dat de regeling zodanig kan zijn, dat dit wordt uitgesloten.

De *Minister-President* zou toekenning van toelagen aan de Nederlandse ambtenaren, die voorlopig op Nieuw-Guinea blijven, heel verstandig vinden. Hij stelt voor, dat dit punt tussen Binnenlandse Zaken en Financiën wordt behandeld. De *Raad* verklaart zich hiermede akkoord.

Staatssecretaris *Bot* merkt op, dat volgens de punten 10 en 13 de bestaande vertegenwoordigende lichamen geconsulteerd zullen worden, voordat nieuwe regelingen of wijzigingen van de bestaande regelingen worden uitgegeven. Spreker acht het wenselijk te stellen, dat men de bestaande bevoegdheden van de vertegenwoordigende lichamen moet respecteren. De *Minister-President* is het ermede eens, dat dit gesteld zal worden.

Minister *Klompé* heeft zich afgevraagd of punt 12 niet een interpretatie van het (reeds hierboven besproken) punt 6 inhoudt. Aangezien het VN-bestuur bezwaarlijk zonder veiligheidstroepen kan werken, zou dit betekenen, dat de Indonesische troepen reeds eerder ingeschakeld zouden worden. Minister *Toxopeus* is het met Minister *Klompé* eens, dat de Regering duidelijk moet weten hoe dit zit.

Minister *Klompé* wijst met betrekking tot punt 14 erop, dat de ontwikkeling van Nieuw-Guinea door Indonesië zich niet tot de eerste jaren moet beperken. De *Minister-President* acht dit punt beledigend voor het Nederlandse bestuur. Minister *Klompé* is het daarmee eens, maar zij acht het beter te doen alsof wij dit niet begrijpen door de vraag te stellen waarom dit alleen tot de eerste jaren beperkt blijft. Het zou beter zijn als over 'voortzetting' (continuation) of verdere intensivering werd gesproken. De *Raad* stemt hiermede in.

Minister *Toxopeus* zou aan punt 17 willen toevoegen, dat de volksstemming geheim moet zijn. Minister *Klompé* voegt hieraan toe, dat in alinea d duidelijker moet worden gesteld, dat men op Nieuw-Guinea woonachtig moet zijn én op het ogenblik van ondertekening van de overeenkomst én op het ogenblik van de stemming.

Minister *Luns* acht de termijn waarop de volksstemming zal plaats vinden in punt 19 (niet later dan 1969) vreselijk lang. Minister *Toxopeus* merkt op, dat de Nieuw-Guineeraad zelfs eerder heeft verklaard, dat de Papoea's pas omstreeks 1970 zelfstandig zouden kunnen zijn.

Minister *Klompé* is van oordeel, dat in het rapport aan de Algemene Vergadering van de VN over de volksstemming (bedoeld in punt 20) ook vermeld moet worden de uitvoering (implementation) die aan het resultaat van de volksstemming is gegeven.

Minister *Zijlstra* meent, dat dan moet worden gesteld, dat het woord 'results' ook de 'implementations' omvat. De *Raad* stemt hiermede in.

Staatssecretaris *Bot* stelt voor, dat zal worden getracht aan punt 21 toe te voegen, dat Indonesië een schadeloosstelling moet geven, als het concessies of eigendomsrechten op Nieuw-Guinea teniet doet. Minister *Luns* is van oordeel, dat uitdrukkelijk moet worden gesteld, dat verleende concessies op Nieuw-Guinea moeten blijven voortlopen. Minister *Zijlstra* meent, dat men ernaar moet streven in dat punt te bepalen, dat Indonesië concessies en eigendomsrechten moet handhaven met dien verstande, dat als Indonesië meent een concessie niet meer te moeten voortzetten, het een schadevergoeding moet geven. De *Raad* verklaart zich hiermede akkoord.

Minister *Beerman* stelt voor, dat wordt getracht een geschillenregeling, alsmede een commissie van arbitrage aan de overeenkomst toe te voegen. Minister *Zijlstra* merkt op, dat bij de Nederlands-Indonesische conferentie in Genève over wijziging van de RTC-overeenkomst in 1955 van Nederlandse zijde is getracht hiertoe te komen, maar dit is toen op hardnekkige weerstand van Indonesië gestuit.

De *Minister-President* stelt voor, dat Minister *Luns* en hijzelf 's avonds met Dr. Van Roijen een onderhoud over de besproken aanvullingen en wijzigingen zullen hebben (in aanwezigheid van Mr. N. Blom). De *Raad* verklaart zich hiermede akkoord.

Minister *De Pous* stelt voor, dat een vertegenwoordiger van Economische Zaken wordt toegevoegd aan de ambtelijke commissie en voorts dat een ambtenaar van de BEB aan de delegatie wordt toegevoegd. De *Raad* stemt hiermede in en aanvaardt vervolgens een communiqué waarin wordt mede gedeeld, dat het Kabinet heeft besloten Dr. Van Roijen te machtigen op basis van het voorlopige akkoord dat op 31 juli 1962 onder leiding van Bunker is overeengekomen, officiële onderhandelingen met de Indonesische vertegenwoordigers te beginnen onder leiding van U Thant.

De *Minister-President* acht het niet juist in de bijeenkomst van de Kamercommissie te zeggen, dat de ministers het in verschillende opzichten niet eens zijn met de handelswijze van Dr. Van Roijen. Minister *Luns* zou willen laten blijken, dat de voorlopige overeenkomst door Dr. Van Roijen is getekend, zonder dat het Kabinet van iets weet. Minister *Zijlstra* is het hiermede niet eens; het zal later wel uit de archieven blijken hoe alles verlopen is.

Minister *Korthals* is van oordeel, dat in de bespreking die de twee ministers 's avonds met Dr. Van Roijen zullen hebben wel gezegd moet worden, dat de Ministerraad erover gevallen is, dat hij de Regering op een essentiële punten voor een voldongen feit heeft geplaatst.

De *Minister-President* herinnert eraan, dat Dr. Van Roijen bij een vorig bezoek in de Ministerraad een ruime marge voor onderhandelingen heeft gevraagd. In het telefoongesprek dat spreker daarna met de Ambassadeur heeft gevoerd is alleen over wijziging van de termijnen gesproken. Het ging daarbij over een termijn van één jaar na ondertekening van de overeenkomst. Onzerzijds is daarmede akkoord gegaan, mits daartegenover een versterking van het zelfbeschikkingsrecht in de overeenkomst werd verkregen, aangezien dit laatste belangrijker is dan de termijnen. Voorts was er de formulering van Stavropoulos, waartegen onzerzijds geen bezwaar is gemaakt. Daarna zijn de ingrijpende wijzigingen gekomen, die het Kabinet niet gezien heeft, voordat de getekende voorlopige overeenkomst werd ontvangen.

Minister *Luns* heeft in het laatste gesprek bij de *Minister-President* met Dr. Van Roijen, voordat deze naar New York terugkeerde, duidelijk gesteld, dat wij verwachtten, dat het Kabinet in alle vrijheid zal kunnen oordelen. Spreker meent, dat hij dan niet geheim behoeft te houden, dat Dr. Van Roijen zich niet hieraan heeft gehouden.

Minister *De Pous* is de overtuiging toegedaan, dat ook als het Kabinet tijdig het resultaat gekend had, dit niet veel anders zou zijn geweest. Spreker meent, dat niet naar buiten bekend moet worden, dat de Regering niet eerder van de voorlopige overeenkomst heeft kennis gekregen; dit zou een ongunstige indruk maken en de onderhandelingen in slechte zin beïnvloeden. Nu het Kabinet de voorlopige overeenkomst als basis voor formeel onderhandelen heeft aanvaard, zal dit naar buiten ook verdedigd moeten worden.

Minister *Luns* is van oordeel, dat als in de Kamercommissie wordt gevraagd of de Regering tevoren van het voorlopig akkoord heeft kennis gehad, hij hierop ontkennend zal moeten antwoorden. Minister *De Pous* is het hiermede niet eens; men zal moeten antwoorden, dat dit de Kamerleden niets aangaat. Wat tussen de Minister van Buitenlandse Zaken en de ambassadeurs wordt behandeld, mag men naar buiten niet weten. Minister *Zijlstra* meent ook, dat de Kamercommissie hiermede niets te maken heeft.

Staatssecretaris *Bot* vraagt nog de aandacht voor het toelatingsbeleid. Het betreft hier 435 personen, van wie al 35 tot Nederland zijn toegelaten.

Minister *Marijnen* stelt de vraag hoe het zit met de kwestie, dat de Papoea's van Nieuw-Guinea Nederlands onderdaan zijn. Staatssecretaris *Bot* antwoordt, dat dit nog door een commissie wordt uitgezocht. Nederlandse onderdanen moeten vrij in Nederland toegelaten worden. Dit is bij Justitie in onderzoek; spreker verzoekt hierover ook nog overleg te plegen met Binnenlandse Zaken.

Een ander punt is, dat bericht is ontvangen dat de vrouw van de Gouverneur Platteel al op 17 augustus naar Nederland zou komen en mevrouw Reeser een week later. Minister *Luns* stelt voor te berichten, dat mevrouw Platteel pas moet vertrekken samen met de Gouverneur de dag voordat de Administrateur van de VN op Nieuw-Guinea komt (tenzij gezondheidsredenen in het spel zouden zijn). Hij geeft Minister Visser in overweging eenzelfde order aan Schout-bij-Nacht Reeser te geven.